

OPINIA

Regionalnej Komisji ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko w Poznaniu w sprawie postępowania przy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięć dotyczących ujmowania wód podziemnych

Celem opinii jest ustosunkowanie się do pytań zawartych w piśmie skierowanym przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska (RDOŚ) do Regionalnej Komisji ds. Ocen oddziaływania na Środowisko (OOnŚ) w dniu 13.12.2021 r., dotyczących następujących zagadnień:

- wartości merytorycznej projektów robót geologicznych i dokumentacji hydrogeologicznych, zatwierdzonych przez właściwy organ administracji geologicznej, jako źródeł informacji na potrzeby sporządzania kart informacyjnych przedsięwzięcia (KIP) oraz raportów o oddziaływaniu na środowisko dotyczących przedsięwzięć związanych z wykonywaniem urządzeń wodnych służących do ujmowania wód podziemnych;
- czy wobec etapowości i stopnia skomplikowania procesu wydawanej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla ujęć wód podziemnych (doŚu), zasadne jest, niezależnie od sytuacji i zakresu przedsięwzięcia, żądanie każdorazowo dokumentacji hydrogeologicznej jako jedynej źródła informacji o warunkach hydrogeologicznych?

Powyższe pytania są wynikiem niespotykanej dotąd skali (ilości) wniosków, kierowanych ze strony organów prowadzących postępowania w sprawie wydania doŚu (wójtów, burmistrzów, prezydentów), o zaopiniowanie co do potrzeby przeprowadzenia OOnŚ dla przedsięwzięć związanych z wykonywaniem urządzeń wodnych służących do ujmowania wód podziemnych na potrzeby gospodarowania wodą w rolnictwie polegającego na nawadnianiu upraw, oraz wykonania ujęć wody dla zaopatrzenia w wodę farm chowu zwierząt.

Do rozpatrzenia powyższych problemów powołany został zespół Komisji składający się z 10-ciu osób w składzie:

- prof. UAM dr hab. Maciej Gąbka
- prof. dr hab. Józef Górski
- dr hab. Piotr Hermanowski
- Włodzimierz Leonarczyk
- mgr inż. Wiktor Preuss
- prof. dr hab. inż. Czesław Przybyła
- prof. dr hab. Jan Przybyłek
- prof. dr hab. inż. Mariusz Sojka
- Przemysław Wylegała
- Magdalena Żmuda

Do kierowania zespołem powołany został Prof. dr hab. Józef Górski i Prof. dr hab. Jan Przybyłek. W celu wypracowania stanowiska komisji opracowane zostały opinie cząstkowe przez niektórych z jej członków (zał. 7, 8, 9), a także zaproszonych osób nie będących członkami tj. Prof. dr hab. Krzysztofa Dragona (zał. 11), dr Magdalenę Matusiak (zał. 4, 7) i dr Marka Rasalę (zał. 10).

Wszystkie opinie cząstkowe zamieszczone zostały w załącznikach do opinii. Ponadto w załącznikach zamieszczony został opracowany przez Prof. Jana Przybyłka schemat postępowań prawno-administracyjnych (zał. 3) oraz wypisy z niektórych aktów prawnych (zał. 2, 4, 5), a także „Koncepcja udoskonalenia procesu podejmowania decyzji dotyczących (OOnŚ)” (zał. 1).

Przechodząc do merytorycznej odpowiedzi na pytania zawarte w piśmie RDOŚ-u można na wstępie stwierdzić, że właściwą podstawą decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięć związanych z poborem wód podziemnych powinna być rzetelnie opracowana dokumentacja hydrogeologiczna. Problem jednak w tym, że inwestora interesuje przede wszystkim możliwość pozyskania określonej ilości wody, a to czy taka możliwość istnieje dla danej lokalizacji powinno być rozstrzygane na etapie projektu ujęcia, przed uruchomieniem znacznych środków na jego budowę. Sama decyzja środowiskowa może bowiem nie rozstrzygnąć jednoznacznie tego problemu, a praktyka wykazuje, że powstaje wiele ujęć stanowiących zagrożenie dla ujęć istniejących, w tym stanowiących źródło zbiorowego zaopatrzenia w wodę ludności. Problem ten uwidaczniają przykłady przedstawione w załącznikach 7 i 11.

W związku z tym rodzi się koncepcja dwuetapowego podejścia przy wydawaniu decyzji o oddziaływaniu na środowisko, tj. w pierwszym etapie na podstawie projektów robót geologicznych a dopiero w drugim etapie na bazie dokumentacji hydrogeologicznej. Takie podejście wymaga jednak istotnych zmian w procedurze opracowywania i zatwierdzania projektów robót geologicznych, w tym opiniowania projektów przez Wody Polskie oraz RDOŚ.

Przed wszystkim jednak to projektant powinien wykazać, że budowa ujęcia nie wpłynie negatywnie na zasoby istniejących ujęć. Przy rozpatrywaniu tego problemu projektant ujęcia oraz organ administracji geologicznej powinni brać pod uwagę ograniczenia wynikające z ustanowionych stref ochronnych, a w przypadku ich braku dane w zakresie obszarów zasobowych ujęć. Zdecydowana większość ujęć posiada bowiem wyznaczone takie obszary, a definicja obszaru zasobowego została zdefiniowana w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2016 r. w sprawie dokumentacji hydrogeologicznej i dokumentacji geologiczno-inżynierskiej (Dz.U. 2016, poz. 2033). Praktyka jednak wykazuje, że projektanci w imię wąsko pojętego interesu firmy starają się wykazywać brak oddziaływań na istniejące ujęcia.

Zadaniem organu administracji geologicznej jest więc ocena wiarygodności ustaleń projektanta i w przypadku istotnych wątpliwości zlecenie wykonania niezależnych opinii. Geolodzy powiatowi mogą również konsultować decyzję z geologiem wojewódzkim, który ma szerszą bazę danych o ujęciach wód podziemnych. Należy jednak dodać, że to projektant powinien zgromadzić wszystkie istotne informacje o istniejących ujęciach wód podziemnych w obszarze potencjalnego wpływu projektowanego ujęcia. Obszar potencjalnego wpływu można w przybliżeniu określić na podstawie modułów zasobów odnawialnych oraz wyników próbnych pompowań (szczegóły patrz zał. nr 4). Opiniowanie projektów przez Wody Polskie powinno natomiast pozwolić na ocenę dostępności zasobów dyspozycyjnych oraz spełnienia celów środowiskowych, co jednak dotyczy tylko całych obszarów JCWPd i obszarów ochronnych. Wody Polskie nie mają natomiast możliwości oceny sytuacji w określonej części JCWPd.

Wprowadzenie powyższych zmian w procedurze opracowywania i zatwierdzania projektów robót geologicznych może ułatwić również wstępną ocenę oddziaływań na środowisko w ramach działalności RDOS-u (I etap doŚu). Pozwoliłoby to na wyeliminowanie rozwiązań niewłaściwych nie tylko ze względu na problemy dotyczące zasobów wód podziemnych ale również kryteria środowiskowe. Wydaje się bowiem, że wiele problemów środowiskowych (patrz pismo RDOŚ-u zał. nr 6) można ocenić już na etapie właściwie wykonanego projektu. Pełna ocena środowiskowa byłaby natomiast wykonana po wykonaniu dokumentacji hydrogeologicznej.

Przyjmując takie rozwiązanie należy również brać pod uwagę możliwość bardziej racjonalnego kształtowania poboru wód podziemnych do nawadniania upraw. Zdaniem Komisji do nawadniania upraw powinny być bowiem wykorzystywane wody powierzchniowe i opadowe, w tym gromadzone

w ramach szeroko pojętej małej retencji. Mogą być również wykorzystywane wody płytkich, dobrze odnawialnych poziomów wodonośnych. Do nawadniania upraw należy natomiast wykluczać pobór wód z głębokich, bardzo słabo odnawialnych poziomów wodonośnych.

Implementację proponowanych wyżej rozwiązań może ułatwić wprowadzenie pewnych zmian prawno-administracyjnych, do których należy zaliczyć:

- a) Wprowadzenie do ustawy Prawo Geologiczne i Górnicze zapisu dotyczącego obowiązku prowadzenia rejestru obszarów zasobowych ujęć wód podziemnych i ich zasięgu przez organy administracji geologicznej;
- b) Obowiązek wpisu do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studiów i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy informacji o obszarach zasobowych ujęć wód podziemnych przeznaczonych do zbiorowego zaopatrzenia w wodę;
- c) Wprowadzenie obowiązku opiniowania projektów robót geologicznych przez Marszałka Województwa (jeżeli organem właściwym do zatwierdzenia projektu jest Starosta) w zakresie braku konfliktu z istniejącymi obszarami zasobowymi ujęć wód podziemnych o zasobach powyżej 50m³/h;
- d) Rozszerzenie katalogu przedsięwzięć mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko o urządzenia służące do poboru wód podziemnych, jeżeli zlokalizowane są w obszarach zasobowych istniejących ujęć wód podziemnych;
- e) Wskazanie użytkowników istniejących ujęć jako strony w postępowaniu administracyjnym w przypadku, gdy projektowane roboty zlokalizowane są w obszarach zasobowych tych ujęć.

Jednocześnie należy podkreślić, że w obecnych realiach prawnych, lokalizacja ujęć wód podziemnych w obszarach zasobowych istniejących ujęć oraz w pobliżu ich granic, powinna stanowić przesłankę dla potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko wraz z opracowaniem raportu. W przypadku ujęć sezonowych oprócz warunków średniorocznych (przedstawionych w dokumentacji hydrogeologicznej) treść raportu powinna określać maksymalny wpływ przedsięwzięcia i możliwość wystąpienia interferencji lejów depresji w sezonie, którego dotyczy pobór wody.

W przypadku stwierdzenia możliwości powstania sezonowej kumulacji oddziaływań ocena oddziaływania na środowisko i ujęcia wód podziemnych powinna być przeprowadzona z wykorzystaniem metod modelowania matematycznego przepływu wód podziemnych.

Reasumując należy podkreślić, że wiele przytoczonych wyżej argumentów wskazuje na celowość dwuetapowego rozpatrywania spraw dotyczących oddziaływania na środowisko przedsięwzięć związanych z poborem wód podziemnych. Wymaga to jednak wprowadzenia zaproponowanych w opinii istotnych zmian, w zakresie przygotowania i opiniowania projektów robót geologicznych. Szczegółowe wytyczne w tym zakresie w odniesieniu do ujęć wód podziemnych do nawodnień rolniczych przedstawione zostały w zał. 1 opracowanym przez Prof. dr hab. Jana Przybyłkę”.

Przewodniczący Zespołu

Prof. dr hab. Józef Górski

Przewodniczący Regionalnej Komisji ds. Oceny Oddziaływania na Środowisko w Poznaniu

Roman Bednarek

Spis załączników:

- Zał. 1 . Koncepcja organizacji procesu podejmowania decyzji oŚu z wykorzystaniem Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) w celu identyfikacji warunków usytuowania projektowanych ujęć wód podziemnych do nawadniania upraw rolnych (J. Przybyłek)
- Zał. 2. Wypis z Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019r. (Dz. U. RP z 26 września 2019r., poz. 1839) w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
- Zał. 3. Schemat dotyczący wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach [doŚu] dla ujęć wód podziemnych (K. Bronisz, J. Przybyłek)
- Zał. 4. Wypis z Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach na środowisko (tekst jedn. Dz.U. 2021 poz. 2373) wraz komentarzem w zakresie wartości merytorycznej dokumentacji hydrogeologicznych (M. Matusiak).
- Zał. 5 Karta informacyjna dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych (Dz.U. 2016, poz. 2033)
- Zał. 6. Odpowiedzi udzielone przez RDOŚ w dniu 1 lutego 2022r. na pytania sformułowane przez prof. Józefa Górskiego (pytanie 1) oraz prof. Jana Przybyłka (pytanie 2)
- Zał. 7. Zagrożenia dla ujęcia komunalnego wód podziemnych wynikające z budowy nowych ujęć w obszarze zasobowym ujęcia (J. Górski, M. Matusiak)
- Zał. 8. Opinia w sprawie przedsięwzięć związanych z wykonywaniem urządzeń wodnych służących do ujmowania wód podziemnych na potrzeby gospodarowania wodą w rolnictwie polegającego na nawadnianiu upraw (P. Hermanowski)
- Zał. 9. Wkład do Opinii Zespołu nadesłany przez Przedstawiciela WODY POLSKIE (W. Preuss)
- Zał. 10. Dr Marek Rasała - zbiór uwag opracowany na prośbę prof. Jana Przybyłka w sprawie problemów i wątpliwości RDOŚ przedstawionych w piśmie z dnia 13. XII.2021r., skierowanym do Regionalnej Komisji ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko
- Zał. 11. Przypadek studni ujmującej utwory neogenu a w przypadku stwierdzenia niekorzystnych warunków hydrogeologicznych w utworach neogenu ujęcie utworów jury w bliskim sąsiedztwie studni ujęcia komunalnego (K. Dragon)
- Zał. 12 – Modernizacja gospodarstw rolnych (Cz. Przybyła)

Literatura:

- 1) Matusiak M., Przybyłek J., 2017 - Wykorzystanie niestacjonarnego modelu przepływu do oceny rzeczywistej wielkości eksploatacji wód podziemnych z piętra jurajsko-kredowego na obszarze intensywnych nawodnień rolniczych w rejonie Kalisza. Przegląd Geologiczny, vol. 65, nr 11/2, 2017 (<https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/publikacje-2/przeglad-geologiczny/2017/listopad-2-2/5211-wykorzystanie-niestacjonarnego-modelu-przeplywu-do-oceny/file.html>)
- 2) Rasała M., 2017 - Uwagi do wybranych przepisów prawnych związanych z wykonywaniem ujęć wód podziemnych. Przegląd Geologiczny, vol. 65, nr 11/2, 2017 (<https://www.pgi.gov.pl/dokumenty->

[pig-pib-all/publikacje-2/przeglad-geologiczny/2017/listopad-2-2/5236-uwagi-do-wybranych-przepisow-prawnych-zwiazanych-z-wykonaniem-ujec/file.html](https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/publikacje-2/przeglad-geologiczny/2017/listopad-2-2/5236-uwagi-do-wybranych-przepisow-prawnych-zwiazanych-z-wykonaniem-ujec/file.html))

- 3) Rasała M., Tunak-Grzybowska A., Pajewski K., 2017 – Uruchomienie ujęcia zwykłych wód podziemnych – prawo, teoria i praktyka. Przegląd Geologiczny, vol. 65, nr 11/1, 2017 (<https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/publikacje-2/przeglad-geologiczny/2017/listopad-7/5179-uruchomienie-ujecia-zwyklych-wod-podziemnych-prawo-teoria-i-praktyka/file.html>)
- 4) Narwojsz A., 2015 - Prawo geologiczne i górnicze z punktu widzenia geologa powiatowego. Przegląd Geologiczny, vol. 63, nr 12/1, 2015 (<https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/publikacje-2/przeglad-geologiczny/2015/grudzien-1-1/3477-prawo-geologiczne-i-gornicze-z-punktu/file.html>)